

**Ukiami 2011-mi ukiumilu 2012-imi umimmanniarnissaq pillugu
siunnersuinerit**

NAMMINERSORLUTIK OQARTUSSANUT SIUNNERSUINERIT

allattut

Christine Cuyler & Josephine Nymand

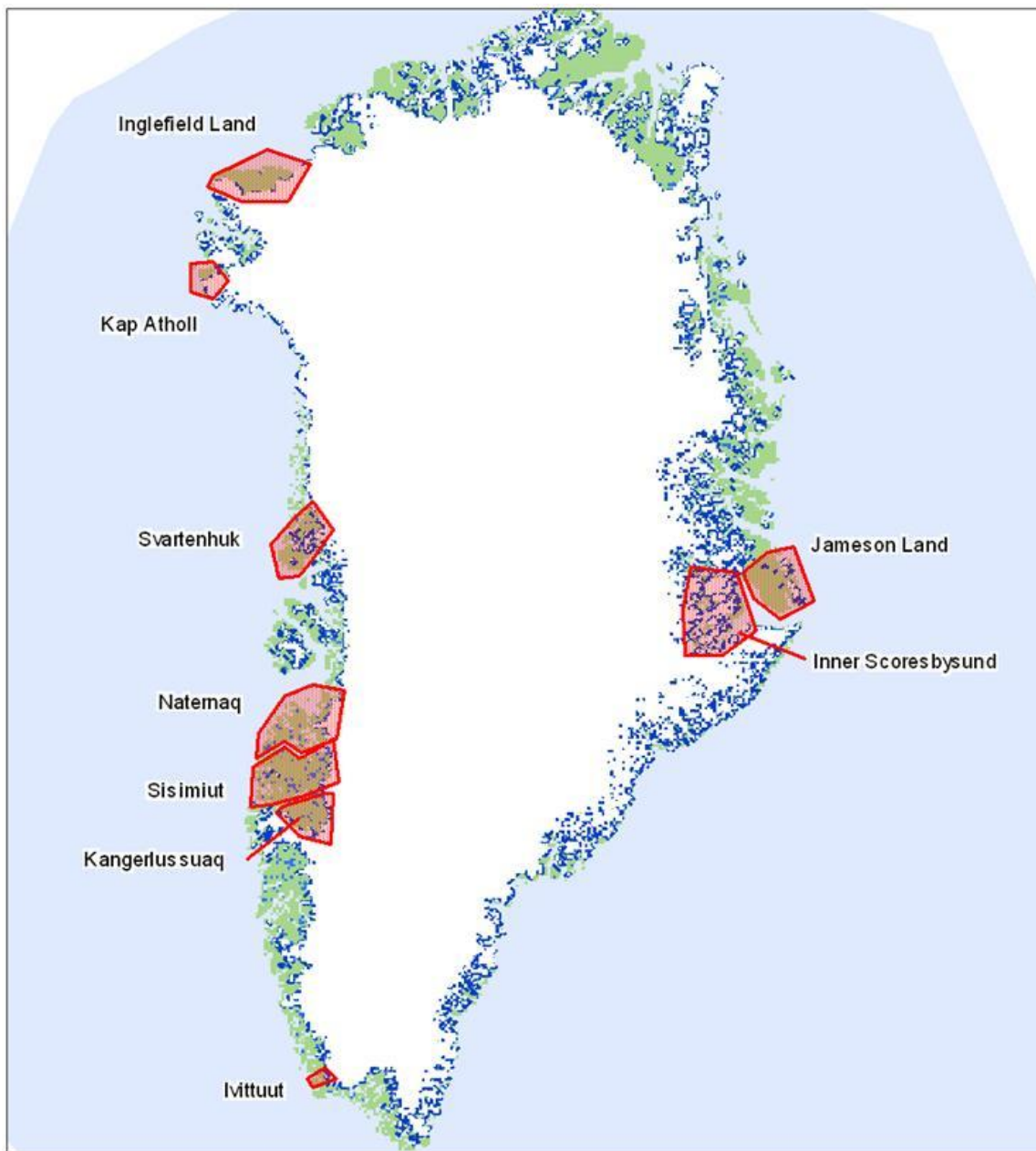
Pinngortitaleriffik –Nuuk

17. maaji 2011

Ukiami 2011-mi aamma ukiumi 2012-imi umimmanniarnissat pillugit siunnersuinerit

Allakkiq una Pinngortitaleriffimmit Namminersorlutik Oqartussani Aalisarnermut, Piniarnermut Nunalerinermullu Naalakkersuisoqarfimmut nunatsinni 2011-mi ukiakkut 2012-milu ukiukkut umimmanniarnissanut (*Ovibos moschatus*)siunnersuinernut tunngassuteqarpoq. Umimmaqarfinnut umimmanniarfiusussanut siunnersuinivut taamaallaat saqqummiuppavut (figur 1).

Figur 1. Umimmaqatigiit (assigiimmik pissusillit) qulingiluat allakkiami matumani figurimi aappaluttumik ilisarnaaserlugit takutinneqarput. Sumiiffiit angissusiat ilusaallu missingiinerinnaapput aammalu umimmaqatigiit amerlassusiannut sanilliullugit annertunerupput. Kangerlussuup eqqaani nunaminertaq annertunngitsoq assersuutigalugu Kitaani umimmaqatigiinnik amerlanerpaanik umimmaqarpoq. MALUGEQQUSAQ: Tunup avannaani umimmaqatigiit Akia-Maniitsumi umimmaqatigiinnit ikinnerupput nunallu assinganut tamakku ilanngunneqanngillat, tassami umimmaqatigiit taakku piniaqqusaanngimmata.

Ukiami 2011-mi ukiumilu 2012-imi umimmanniarnissaq pillugu siunnersuinerit

Nunatsinni umimmanniarnissamut Pinngortitaleriffimmit siunnersuinerit Pinngortitaleriffimmi naliliinernit pitsaanerpaanit aallaaveqarput. Siunnersuinerit siusinnerusukkut siunnersuinerit assigaat (2010) taakkulu Cuylerimit (2003, 2005) aamma Cuyler & Wittingimit (2004) tungaveqarput.

Siusinnerusukkut siunnersuisimanerit assigalugit umimmannik tiggannik arnavissanillu amerlaqatigiinnik piniartut pisaqartarnissaat aamma siunnersuutigineqarpoq, tassami umimmaqatigiikkuutaat assigiinngitsunik suaassusillit siunissami qulakkeerneqarnissaat qulakkeerniarlugit umimmaat angutivissat arnavissallu nalinginnaasumik agguaqatigiinnerisa allanngortinneqannginnissaat anguniagaammat.

Nalunaarsuiffissat immikkut ittut – Aqutsisoqarfiup piniartullu suleqatigiittuarnerat suleqatigiinnerunissaallu nukingisaarutigineqarpoq, taamaalilluta nalunaaruteqarnissamut immersuiffissat immikkut ittut siuarsarsinnaaniassagatsigit. Aqutsisoqarfinni aqqaniliusuni tamani umimmattarineqartut tamarmik suaassusiilu *Piniarneq*-mut ilanngunneqassasut sakkortuumik siunnersuutigaarput, tassami paasissutissat tamakku qanoq amerlatigisunik umimmattoqatarneranik naliliinissamut pisariaqartinneqarmata, tamatumani ajornartorsiuteqartoqarsinnaanera nassuerutigaarput.

Umimmaqatigiikkuutaanik ataasiakkaanik piniarnissamut siunnersuinerit Avannaanit Kujataanut tulleriarlugit saqqummiunneqarput umimmaqatigiinnillu piniarnissanut siusinnerusukkut siunnersuiffiusimasunut siunnersuinerit siullunneqarput.

Avanersuarmut Kitaanullu siunnersuinerit

Inuarfissuaq

Sumiiffimmit tassanga nutaanik paasissutissaateqanngilagut. Umimmaqatigiit tassaapput 1986-imi Rensselaer Bugt-imut inissinneqartunit 14-iusunit kingoqqisut. 1999-imi umimmaqatigiit taakku 270-iussussagatinneqarput ukiumullu 30-nik piaqqiortassagatinneqarlutik. Inuarfissuaq ukiup annersaani tikitassaarpiarneq ajorpoq. 2010-mi umimmaat 70-iupput. Najukkami piniartut umimmaqatigiit amerliartornersut ikiliartornersulluunniit pillugit paasissutissanik ikiuussinnaapput paasissutissallu tamakku tungavagalugit pisassiissutit naleqqussarneqarsinnaapput. Siunnersuutitta 2005-imi Cuylerip siunnersuinerata assigaa, tassa imaappoq *”piffissat umimmanniarfiusut marluinnut avillugit, tassa ukiakkut ukiukkullu. Inuarfissuup qinnguata tungaata pingajorarterutaa umimmiarfiussanngitsoq siunnersuutigaarput.”*

Kangerlussuaq & Sisimiut:

Kangerlussuup Sisimiullu eqqaanni umimmaat umimmaqatigiittut ataatsitut isigineqarsinnaapput, naak tamarmik immikkut aqunneqaraluarlutik. Sisimiut eqqaani umimmannut tunngatillugu tassangaanniit paasissutissanik nutaanik peqanngilagut, Kangerlussuulli eqqaani umimmaat amerlassusiat nikissimarpasinngillat. Kangerlussuup eqqaani umimmaqarfiunerpaami (Cuyler & Witting 2004) km²-imut umimmaat 20-30-t tikillugit amerlassuseqarsinnaapput , tamannalu Kitaani umimmaqarfiunerpaavoq. 2010-mi Sisimiut eqqaani 1.000-inik umimmatassiisoqarpoq Kangerlussuulli eqqaani (aasakkut ukiukkullu) killeqanngitsumik umimmanniartoqarsinnaalluni. Siusinnerusukkut maannakkullu umimmanniarnikkut sumiiffiit ilaanni umimmannik ikilisaataasinnaasimananilu ikilisaataanngilaq. Siusinnerusukkut siunnersuisarnitsit (Cuyler & Witting 2004) aamma Cuyler siunnersuivugut, tassa imaappoq, *”ukiumi*

umimmaqarnerpaaffinni umimmaat amerlanersaapput taamaattumillu sumiiffimmi tassani ukiuunerani umimmarniartoqarnerusariaqarpoq. Tamanna ilutigalugu umimmarniarnermi suaassutsit assigiingitsut amerlaqatigiissinniarneqartariaqarput.”

Ukiuunerani umimmarniarnissap tungaanut Kangerlussuup kujataa' tungaani qamutit motoorillit qamuteralaallu atorineqarnissaat inassutigingilarput, tassani piniartut umimmarniarnissaminnut qamutinik motoorilinnik qamuterallannillu atuinnissaminnut immikkut akuerineqareerput. Ukiuunerani umimmarniarnissat sioqqutilaarlugit Pinngortitaleriffimmiut umimmaat ikinnerpaaffissaannik kisitsisarput, siammarsimanerannik ataatsimoortullu inissitsiternerannik tamatigit misissuisarput. Umimmaat eqqissisimatineqarsimatillutik takkunnitta nalaani nunamut nalinginnaasumik siammarsimasarput, taamaaliortarnerallu kisitsinissatsinnut aalajangiisuusarpoq. Kangerlussuup kujataa' tungaani ukiuunerani umimmarniarnissat tungaanut allat qamutinik motoorilinnik angallattarnerat takkunnissatta tungaanut umimmaat siammartarnerannut akornutaassapput taamaalillutalu kisitsisinnaajunnaartarpugut.

Ivittuut

Sumiiffimmit tassannga nutaanik paasissutissaateqanngilagut. Umimmaqatigiit tassaniittut umimmannit 15-iusunit 1987-imi tamaanga inissinneqartunit kingoqqusuupput. 2001-imi Ivittuut Kommuneanit nalunaarutigineqarpoq umimmaat amerlassusiat patajaatsuullutik 300-uusut. 2009-mi ukiakkut ikinnerpaaffissatut kisitsinermi umimmaat 900-t missaanniittut naammattoorneqarput (Per Hansen, pers comm). 2010-mi umimmaat 300-t pisassiissutigineqarput. Siunnersuinerput 2010-mi siunnersuinititut ippoq, tassa imaappoq, *“Ivittuut nunataani 450 km² -it missaannik annertutigisumi umimmaat 900-t siammarsimatillugit km²-imut ikinnerpaamik umimmaat marluupput. Taamaattumik umimmaat nunamik neriuvallaarsinnaapput naasunillu tummaatarinnippallaarsinnaallutik. Minnerpaaffissatut siunnersuutigaarput umimmaat amerleqqissanngitsut. Umimmaat ikilisarneqarnissaat siunnersuutigerusunnaarpoq, taamaattumillu umimmaat 400-500-inut ikilisinneqarnissaat siunnersuutigaarput. Taamaalillutik umimmak ataaseq nunaminertami km²-isut annertutigisumiissinnaavoq. Najukkami piniartut umimmaat amerliartornerat pillugit paasissutissanik tunniussaqaarsinnaapput pisassiissutissallu pisassiinissanut naleqqussarneqarsinnaallutik.*

Tunumut siunnersuinerit

Nerlerit Inaat & Kangertivallu Qinngua

Sumiiffinni marluinni taakkunani umimmaat tunngaviusumik umimmaqatigiupput ataatsit.

Nerlerit Inaanit nutaanik paasissutissaateqanngilagut. 2000-imi umimmaqatigiit takku 1.750-iussagatinneqarput. 2010-mi umimmaat 180-t pisassiissutigineqarput. Najukkami piniartut umimmaat amerliartornerat ikiliartorneralluunniit pillugit paasissutissanik tunniussaqaarsinnaapput tamakkulu tunngavigalugit pisassiissutissat naleqqussarneqarsinnaapput. Siunnersuivut 2010-mi siunnersuinititut ipput.

Kangertitivap Qinnguanit paasissutissanik nutaanik peqanngilagut. 2002-mi aamma 2003-mi umimmaqatigiit ilaat takku 1.325-iullutillu 373-iupput (ikinnerpaaffissatut kisitsinerit). 2003-mi umimmaat taama ikitsigisut takuneqarmata imaanngilaq umimmaat ikiliartortut. 2010-mi umimmaat 124-it pisassiissutigineqarput. Najukkami piniartut umimmaat amerliartornerat ikiliartorneralluunniit pillugit paasissutissanik tunniussaqaarsinnaapput tamakkulu tunngavigalugit pisassiissutissat naleqqussarneqarsinnaapput. Siunnersuivut 2010-mi siunnersuinititut ipput.

Avanersuarmut Kitaanullu siunnersuinerit nutaat

Kap Atholl

Sumiiffimmit tassannga nutaanik paasissutissaateqanngilagut; umimmaqatigiit naliliiffigineqarsimangillat. Umimmaqatigiit tassaapput 1986-imi umimmannit sumiiffimmut tassunga inissineqartunit arfineq marlunnit kingoqqisut. 1997-imi umimmaat 47-t takuneqarput aamma 2010-mi taamatut amerlatigisut. Umimmaqatigiit ikittuinnaassagatippavut. 2010-mi umimmaat 15-it pisassiisutigineqarput. Najukkami piniartut umimmaat amerliartornerat ikiliartorneralluunniit pillugit paasissutissanik tunniussaqaarsinnaapput tamakkulu tunngavigalugit pisassiisutissat naleqqussarneqarsinnaapput. Siunnersuinivut 2010-mi siunnersuinit situt ipput. Umimmaqatigiit taakku ilaasa kukiffaat naleqqutinngitsumik tallisoorpallaarsinnaasartut paasineqarpoq.

Sigguk

Sumiiffimmit tassannga nutaanik paasissutissaateqanngilagut. Umimmaqatigiit tassaapput 1991-imi umimmannit sumiiffimmut tassunga inissineqartunit 31-nit kingoqqusut. 2002-mi umimmaat 193-it takuneqarput aamma (ikinnerpaaffissatut kisinneqartut). 2010-mi umimmaat 82-it pisassiisutigineqarput. Najukkami piniartut umimmaat amerliartornerat ikiliartorneralluunniit pillugit paasissutissanik tunniussaqaarsinnaapput tamakkulu tunngavigalugit pisassiisutissat naleqqussarneqarsinnaapput. Siunnersuinivut 2010-mi siunnersuinit situt ipput.

Naternaq

Sumiiffimmit tassannga nutaanik paasissutissaateqanngilagut. Umimmaqatigiit tassaapput 1993-imi umimmannit sumiiffimmut tassunga inissineqartunit 31-nit kingoqqusut. 2002-mi umimmaat 193-it takuneqarput aamma (ikinnerpaaffissatut kisinneqartut). 2010-mi umimmaat 135-t pisassiisutigineqarput. Najukkami piniartut umimmaat amerliartornerat ikiliartorneralluunniit pillugit paasissutissanik tunniussaqaarsinnaapput tamakkulu tunngavigalugit pisassiisutissat naleqqussarneqarsinnaapput. Siunnersuinivut 2010-mi siunnersuinit situt ipput.

Kitaa: Nuuk – Nuup Kangerlua

Piffissami matumani Nuup Kangerluata avannaatungaa umimmanniarfissatut suli atugassiisutigineqanngilaq. Pinngortitaleriffimmiut APNN-imit tullinnguuttunik ukuninnga aperineqarsimapput: Umimmaqatigiit taakku Nuup Kangerluata aamma Maniitsup Sermiata akornanniittut killiffiat qanoq ippa?

Umimmaqatigiit tassaapput umimmappassuit Kangerlussuup eqqaanit kujavartunit kingoqqisut, tassa imaappoq Maniitsup Sermiatigut itivissimasut. 1998-imiilli imminnut attuumassuteqanngitsut arlallit umimmannik takusimasut nalunaarutigineqartarput. Umimmaat amerlassusiat ilisimaneqanngillat. 2001-imiilli sumiiffik qulimiguulimmik tuttunik kisitsiffigalugu qulaavaaneqartalerpoq, tamakkunanilu ataasiaannarluniluunniit umimmannik takusoqarneq ajorpoq. Tamanna Sisimiut eqqaani tuttunik

kisitsisarnernut sanilliullugu allaanerulluinnarpoq, tassami tamakkunani akuttunngitsumik umimmannik takusoqartarmat, aamma Kangerlussuup eqqaani akuttunngitsumik umimmannik takusoqartarpoq. Taamaattumik Nuup Kangerluata avannaa'tungaani umimmaat ikittuinnaassagatippavut.

INNERSUUSSINERIT

Cuyler L.C. 2003. Ivittuuni 2004-imi umimmanniarnissanut siunnersuinerit: Advisory document to the Ministry for Environment and Nature. Greenland Institute of Natural Resources, Nuuk. 17 December, 2003. Greenland Institute of Natural Resources. Brev. Nr. 02187, J. Nr. 40.00.01.03, 9 pp. (In Danish).

Cuyler L.C. 2004. Kangertittivap qinguani augusti/septembarimi 2002-2003-mi ikinnerpaaffissatut ataatsimoortunillu kisitsinerni killiffiugallartoq/ilisimatitsissut: Advisory document to the Ministry for Environment and Nature. Greenland Institute of Natural Resources, Nuuk. 04 June, 2004. Greenland Institute of Natural Resources. Brev. Nr. 02210, J. Nr. 40.00.01.03, 3 pp. (In Danish).

Cuyler L.C. 2005. Muskoxen harvest advice 2005-2006 for Inglefield Land: Advisory document to the Greenland Home Rule Government. Greenland Institute of Natural Resources, Nuuk 10 May 2005. Brev. Nr. 02281, J. Nr. 40.00.42, 2 pp.

Cuyler L.C. 2005. Muskoxen harvest advice 2005-2006 for Inglefield Land: Advisory document to the Greenland Home Rule Government. Greenland Institute of Natural Resources, Nuuk 10 May 2005. Brev. Nr. 02281, J. Nr. 40.00.42, 2 pp.

Cuyler L. C. & Witting L. 2004. Kangerlussuaq (Angujaartorfiup Nunaa) muskox in West Greenland: Possible harvests for 2005, 2006, 2007 and herd status 2004. (ed.) Michael C.S. Kingsley. Advisory document prepared for the Directorate for Environment and Nature. Greenland Institute of Natural Resources, Nuuk. 01 December, 2004. Brev. Nr. 02250, J. Nr. 4000.01.03, 16 pp.

Cuyler C., Nymand, J. & Ugarte, F. 2010. Namminersorlutik Oqartussani Aalisarnermut, Piniarnermut Nunalerinermullu Naalackersuisoqarfimmut siunnersuinerit. 2010-mi ukiakkut aamma 2011-mi ukiukkut umimmanniarnissanut siunnersuinerugallartut. (Preliminary advice regarding muskox harvest for the autumn 2010/winter 2011) 31 May 2010. Greenland Institute of Natural Resources, Nuuk. 4 pp.